

เรื่องการสร้างกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ โดยใช้วิธีการจัดการความรู้ ของสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
(เรียบเรียง : ศันสนีย์ เกษตรสินสมบัติ)

ทำไมต้องจัดการความรู้

สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้นำนโยบายที่กรมส่งเสริมการเกษตร กำหนดในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร จากการดำเนินงานบนฐานของทรัพยากร (Resource Based) มาเป็นการทำงานบนฐานความรู้ (Knowledge Based) ด้วยการใช้ KM เป็นเครื่องมือในการพัฒนางานตามภารกิจของหน่วยงานย่อย โดยใช้เวทีเรียนรู้ตามระบบส่งเสริมการเกษตรเป็นหลักสำหรับพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับ และพัฒนาความรู้ของบุคลากรในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งต้องอาศัยองค์ความรู้จากแขนงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลวิชาการจากสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรืออาจจะเป็นภูมิปัญญาที่มีมานานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการพัฒนาการเกษตร โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และกรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดไว้ โดยเฉพาะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกร

จัดการความรู้เพื่ออะไร

สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้กำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ (KV) ปี 2553 อันสามารถตอบสนองต่อยุทธศาสตร์/ภารกิจกรม และจังหวัด คือ “เจ้าหน้าที่มีการนำการจัดการความรู้ไปพัฒนางานตามโครงการส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐาน โครงการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรและวิสาหกิจชุมชน โครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์”

ทำการจัดการความรู้อย่างไร

สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการดำเนินงานจัดการความรู้โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1. การพัฒนาบุคลากร โดยการสร้างทีมงานหลัก คือมีคณะทำงานจัดการความรู้ (KM Team) ที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากทุกตำแหน่ง ทุกระดับ และทุกพื้นที่ เข้าร่วมเป็นคณะทำงาน มีหน้าที่ในการบริหารการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายและสนับสนุนการดำเนินงานจัดการความรู้ของสำนักงาน

ให้บรรลุเป้าหมาย ตลอดจนสนับสนุนการนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีสัมมนาเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัด (PW) 2 ครั้ง และระดับอำเภอ (DW) 8 ครั้ง ตามปฏิทินระบบส่งเสริมการเกษตร ซึ่งสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ใช้เวทีนี้ในการฝึกฝนทักษะการจดบันทึกแก่เจ้าหน้าที่ควบคู่กับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และได้ความรู้ไปพัฒนางานต่อไป

2. การพัฒนางาน โดยมีการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากเวทีเรียนรู้และอื่นๆ

เผยแพร่ผ่านทางช่องทางต่างๆ ได้แก่ Web Site ของกร สำนักงานเกษตรจังหวัด Gotoknow.org เอกสาร คู่มือ แผ่นพับ ชุมนิทรรศการ และบอร์ดนิทรรศการของสำนักงานเกษตรจังหวัด ทั้งนี้ก็เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนางานได้ตามเป้าหมายให้เกิดผลสำเร็จ

ผลที่เกิดขึ้น

การจัดการความรู้ ของสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในรอบปีงบประมาณ 2553 ได้มีการชี้แจงและมอบแนวทางการดำเนินงานเพื่อใช้เครื่องมือ KM ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ สำหรับนำไปปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้โดยมีผลงานที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. **การพัฒนาบุคลากร** คณะทำงานการจัดการความรู้ของสำนักงานเกษตรจังหวัด มีการจัดเวทีสรุปบทเรียนเมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2552 เพื่อสรุปผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาและกำหนดแนวทางพัฒนาการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2553 มีสาระสำคัญสรุปได้คือ

1) พบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ ยังขาดความชัดเจนในการดำเนินงานจัดการความรู้ รวมทั้งขาดทักษะในการจับประเด็นและการจดบันทึก ทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างช้ากว่าที่ควร และเป็นภาระหนักของเจ้าหน้าที่ในบางส่วน ดังนั้น สำนักงานเกษตรจังหวัดจึงได้จัดทำ **คู่มือการจัดการความรู้ฉบับเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน** โดยใช้ภาษาและรูปแบบของการถ่ายทอดความรู้แบบง่ายๆ เหมาะสมกับบริบทขององค์กร และศักยภาพของเจ้าหน้าที่ อันจะสามารถนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานได้

ทั้งนี้ KM Team จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงนำเสนอแผนงานการจัดทำคู่มือ KM ฉบับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ โดยผู้บริหารได้ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือฯ ดังกล่าว นำมาใช้เผยแพร่ให้กับเจ้าหน้าที่ทุกอำเภอ และนำขึ้น Web Site ของสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเผยแพร่แก่ผู้สนใจทั่วไปด้วย

2) พบว่าการสร้างขวัญกำลังใจ และการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงานนั้น การสร้างขวัญกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ ควรใช้วิธีการจัดประกวดผลงานด้านการจัดการความรู้ ใน 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทองค์ความรู้ดีเด่น และ เจ้าหน้าที่ KM ดีเด่น โดยกำหนดดำเนินการเสร็จสิ้นภายใน 15 กันยายน 2553 และจะมอบรางวัลแก่ผู้ชนะเลิศในวันประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัด วันที่ 20 กันยายน 2553

2. **การพัฒนางาน** สำนักงานเกษตรจังหวัด ได้สนับสนุนการนำการจัดการความรู้ไปใช้พัฒนางานให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นในงานส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

1) การคัดสรรสุดยอดเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด (Best Practice) ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภายใต้โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสับปะรด (งบพัฒนาจังหวัด) ดำเนินการเสร็จสิ้นในเดือนมิถุนายน 2553 โดยผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มอบโล่ และเงินรางวัลแก่ผู้ชนะเลิศ รองชนะเลิศ 2 รางวัล และรางวัลชมเชย 5 รางวัล

หลังจากนั้นได้นำผลงานของเกษตรกรทั้ง 8 ราย มารวบรวม ประมวล และกลั่นกรองข้อมูลเพื่อสรุปเป็นชุดองค์ความรู้ “**เรื่องการผลิตสับปะรดคุณภาพ**” และนำมาจัดพิมพ์เป็นคู่มือการผลิตสับปะรดคุณภาพ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 2,000 เล่ม ออกเผยแพร่แก่เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดและผู้สนใจทั่วไป

2) ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัยและได้มาตรฐาน โครงการส่งเสริมและ

พัฒนาองค์กรและวิสาหกิจชุมชน โครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีการบันทึกและนำเผยแพร่ผ่านรูปแบบและช่องทางต่างๆ ได้แก่ เอกสาร คู่มือ ชุมนิทรรศการ และ Web Site จำนวน 23 องค์ความรู้

3) ได้จัดทำเทปภาพ เกี่ยวกับกรณีตัวอย่างองค์ความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตรที่ได้ผล (Best Practice) เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลทั่วไป จำนวน 1 เรื่อง (เรื่องการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ การปลูกสับปะรด และการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน) โดยดำเนินการเสร็จเมื่อ 5 สิงหาคม 2553

สิ่งที่ค้นพบเพื่อพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้สร้างกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เกิดความต่อเนื่องในการนำไปใช้ดำเนินงาน และสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อเกษตรกรให้เป็นรูปธรรม ประกอบด้วย

1. การต่อยอดการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงบ้านคลองอ้อม ตำบลเขาน้อย อำเภอปราณบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดได้ศึกษาวิจัยการดำเนินงานของศูนย์ฯ แห่งนี้ ในปีงบประมาณ 2552 โดยนำผลการวิจัยและแนวทางพัฒนาศูนย์ฯ มาดำเนินการร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านคลองอ้อม โดยปรากฏผล ดังนี้

1) มีฐานเรียนรู้ จำนวน 5 ฐาน ได้แก่ ฐานการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ฐานการทำน้ำสกัดชีวภาพและสมุนไพรไล่แมลง ฐานการทำปุ๋ยหมัก ฐานการทำน้ำส้มควันไม้ และฐานการเลี้ยงหมูหลุม

2) การรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของกลุ่ม โดยมีจุด

จำหน่ายที่ศูนย์เรียนรู้ฯ ในหมู่บ้าน 1 แห่ง และนำบรรจุรถมอเตอร์ไซด์ฟ่วงลากออกจำหน่ายตามชุมชนต่างๆ โดยจำหน่ายผลผลิตทุกวัน ยกเว้นวันอาทิตย์ จากการดำเนินการดังกล่าวพบว่า ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภครู้จักกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ และมีความมั่นใจในการบริโภคผักของกลุ่ม ทำให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น

3) การเป็นแหล่งเรียนรู้ มีเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปเข้ามาศึกษาเรียนรู้

ต่อเนื่องทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นประจำทุกเดือน โดยมีวิทยากรประจำฐานเรียนรู้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรและผู้เข้ามาเรียนรู้โดยถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ให้ทุกเรื่องอย่างไม่ปิดบัง (ตั้งแต่เดือนมกราคม ปี 2553 มีผู้เข้ามาเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 600 ราย)

2. การจัดทำแปลงเรียนรู้ “การเพิ่มผลผลิต

สับปะรดโดยระบบการให้น้ำ” จำนวน 1 แปลง 5 ไร่

ดำเนินการร่วมกับสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกสับปะรดอำเภอปราณบุรี ในพื้นที่ หมู่ที่ 3 ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากบพัฒนาจังหวัด ซึ่งสำนักงานเกษตรจังหวัดฯ ได้นำผลการถอดสกัดองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบด้านการผลิตสับปะรดจังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์ในประเด็น “การลดต้นทุนการผลิตสับปะรด” ที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2551 โดยองค์ความรู้ในการลดต้นทุนการผลิตสับปะรดพบว่า หากมีระบบการให้น้ำแก่สับปะรดแม้จะเป็นการเพิ่มต้นทุน แต่ขณะเดียวกันก็สามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น และส่งผลให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยลดลงได้ มาดำเนินการเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด ซึ่งได้นำเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดจากทุกอำเภอ จำนวน 500 ราย มาศึกษาดูงานในแปลงดังกล่าว ระหว่างวันที่ 4 – 27 สิงหาคม 2553

3. ได้ Best Practice ของเกษตรกรต้นแบบการผลิตสับปะรดคุณภาพ รวม 8 คน จาก 8

อำเภอ จากกิจกรรมคัดสรรสุดยอดเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดคุณภาพ (Best Practice) และนำผลงานการผลิตสับปะรดของเกษตรกรมาประมวลผล เรียบเรียง จัดพิมพ์เป็นคู่มือการผลิตสับปะรดคุณภาพจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 2,000 เล่ม ออกเผยแพร่แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปตั้งแต่วันที่ สิงหาคม 2553

สรุปได้ว่า การดำเนินงานการจัดการความรู้ ของสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของ KM Team และเจ้าหน้าที่ทุกคน โดยผู้บริหารสูงสุดขององค์กร หรือ CKO คือ เกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (นายเหมวงศ์ ประกอบบุญศิลป์) ได้ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง มีการบูรณาการการทำงานร่วมกับแผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อย่างต่อเนื่อง โดยปีงบประมาณ 2554 มีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่เจ้าหน้าที่เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อนำเครื่องมือการจัดการความรู้ไปใช้สนับสนุนงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีศักยภาพในการผลิตพืชเศรษฐกิจของจังหวัดต่อไปด้วย.

การประกวดสุดยอดเกษตรกรผู้ปลูกส้มประรด (Best Practice) ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงานในเวที DW

